

De late ochtendzon schijnt door de hoge bomen die rond het schoolgebouw staan, en David zit op de veranda te wachten. Alle schoolkinderen zijn al naar buiten gekomen en samen met hun slaven naar huis gegaan. Maar meester John van Straten is nog niet naar buiten gekomen. David is voorzichtig weer gaan zitten, een paar stappen verwijderd van de grote voordeur. Hij gaat snel staan als hij binnen voetstappen hoort. Met een haastige beweging klopt hij zijn broek af en trekt hij zijn kleren recht. Rechtopstaand wacht hij tot de deur opengaat. Precies zoals hij verwacht, wordt de deur door de huisknecht opengedaan en stapt meester John met een stapel boeken naar buiten. David knikt naar de jongen, die amper twee jaar ouder is, maar die hij toch 'meester' noemt. Het is namelijk zijn baas, de zoon van een van de plantage-opzichters. 'Dag meester John.'

David beseft vandaag opnieuw hoeveel geluk hij heeft dat hij de persoonlijke slaaf is van de opzichterszoon. De ochtenden zijn als een oase. Nadat hij meester John naar school heeft begeleid, mag hij in de moestuin werken. Tot het middaguur, dan moet hij weer klaarstaan bij de school. Soms moet hij nog wat klusjes doen voor meester John. Maar als hij klaar is: werken op de plantage. Zwaar werk.

Hij pakt de stapel boeken aan van meester John. Voorzichtig wikkelt hij de doek die hij over zijn schouder had hangen om de stapel. Dan loopt hij achter meester John aan, op twee stappen afstand. Ze lopen een tijdje in stilte, tot ze op een smal pad komen dat langs de rand van het oerwoud slingert. In de verte klinken de geluiden van de plantage: een hard geschreeuwd

bevel, geluid van bijslagen in het hout. Soms het felle, nijldige geluid van het klappen van de zweep. Altijd als David dat geluid hoort, is het alsof de littekens op zijn rug opnieuw beginnen te branden en kan hij een huivering niet onderdrukken. Meester John zegt onverwacht over zijn schouder: 'Weet je waarom ik later was? Vanmorgen heb ik les gehad van de dominee.'

David kijkt verrast op. 'Ja, meester', antwoordt hij.

'Na de les heb ik hem nog een paar vragen gesteld. Weet je wat ik hem gevraagd heb, David?'

'Ik weet niet wat u hem gevraagd hebt, meester', antwoordt David.

'Ik heb hem gevraagd waarom God eigenlijk zwarte mensen heeft gemaakt. Of Hij dat gedaan heeft om ervoor te zorgen dat de witte mensen hen als slaven zouden kunnen gebruiken, of hoe dat precies zit.'

David houdt even zijn adem in. 'Eh ... ja, meester.'

'Weet je waarom ik dat gevraagd heb? Omdat ik je graag mag. Niet alle zwarte mensen zijn slecht, denk ik. Niet alle zwarte mensen hoeven er met de zweep onder gehouden te worden. Dus ik wilde weleens weten hoe dat kwam. Want God heeft toch iedereen gemaakt, nietwaar?'

David zou willen zeggen: 'Hoe kunt u zeggen dat zwarte mensen slecht zijn als het de witte mensen zijn die met zwepen en geweren rondlopen? Als het de witte mensen zijn die mannen en vrouwen en kinderen uit elkaar rukken? Als het de witte mannen zijn die mijn moeder hebben verkocht als slaaf, alsof ze een stuk vee was?' Maar hij begrijpt dat hij geen antwoord hoeft te geven, want meester John praat nu door alsof hij tegen zichzelf praat.

'Maar de dominee was er duidelijk over. God heeft Adam wit gemaakt. Bij Cham is het fout gegaan. Je weet wel, een van de zonen van Noach, die zijn vader zo vernederde. Hij werd ge-

strafte voor zijn zonde, en onderdeel van zijn straf was dat hij zwart werd. Dus eigenlijk heeft God zwarte mensen helemaal niet geschapen. De zwarte mensen hebben zichzelf zwart gemaakt.'

Ergens niet ver weg knalt een zweep en klinkt een kreet van pijn. Een harde stem klinkt. David herkent de stem van opzichter De Geus en hij huivert.

John praat door alsof hij het niet hoort. 'Nou goed, maar daar kun jij natuurlijk niet echt iets aan doen. Ik vind jou eigenlijk best een goede zwarte, David. Je bent trouw. Je bent eerlijk. Je gelooft in God. Wat wil je nog meer? Beter worden ze niet gemaakt.'

Zwijgend lopen ze verder tot ze langs het grote plantagehuis komen. De eigenaar van de plantage, Van Amerongen, zit op de veranda van het grote huis aan een tafel schrijfwerk te doen. Schuin achter hem staat Enro, een grote, sterke slaaf. David kent hem goed. Enro is een rustige, slimme man en door zijn betrouwbaarheid is hij opgeklommen tot de huisslaaf van Van Amerongen. David droomt ervan om dat ook ooit te worden. In het voorbijgaan maakt hij een buiging naar Van Amerongen, die opkijkt van zijn schrijfwerk. Van Amerongen reageert niet, kijkt dwars door hem heen alsof hij niet bestaat, en buigt zich weer over zijn werk. Dan ziet David hoe Rachel het huis uit stapt, voorzichtig, met een dienblad met een kan en een kroes erop. Rachel! Hij kijkt naar haar, houdt bijna zijn pas in om langer naar haar te kunnen kijken. Rachel woont als een van de weinige slaven in het grote plantagehuis. Af en toe slaapt ze in het kleine slavenhutje, een paar hutjes verder dan het hutje waar David en zijn vader wonen. Wat zou hij haar graag spreken! Rachel is een jaar ouder dan David, en ze mag een van de huisslaven van Van Amerongen zijn, die hem elke dag voorzien van eten en drinken.

Ze slaan de hoek om. David kijkt over zijn schouder en ziet hoe Rachel hem nakijkt, terwijl ze terugloopt over de veranda, het huis weer in. Dan dringt de stem van meester John tot hem door: ‘... zou jij dat ook niet vinden?’

‘Ja, ja, meester John’, stamelt David, in de hoop dat het een goed antwoord is. Blijkbaar wel, want hij ziet meester John knikken en doorlopen.

Ze komen nu in een laan waaraan vijf huizen staan, voor iedere opzichter een. Bij het tweede huis gaat John naar binnen. David loopt achter hem aan en legt de boeken voorzichtig op de grote tafel. Dan strekt hij zijn rug en gaat hij naast de tafel staan. ‘Wat kan ik verder voor u doen, meester?’

John kijkt in gedachten naar buiten. Het duurt even voor hij antwoord geeft. David luistert naar de stilte in het huis, naar de vogelgeluiden die door de deur naar binnen waaien. Hij ruikt de kruidige geur van een lekker gerecht dat hier gisteren bereid is. Hij kijkt naar de grote, makkelijke stoelen in de kamer. Dit is als een oase, en daarbuiten, op de plantage, daar ligt de woestijn. Hij moet die woestijn weer in, want meester John zegt: ‘Nee, ik heb je vandaag niet meer nodig. Ga naar De Geus. Die zal wel werk voor je hebben. Zo te horen ging het daarnet niet helemaal naar zijn zin. Dan zie ik je morgen weer. Morgen is er weer school. We krijgen wiskunde, weet je wat dat is?’

‘Nee, meester.’ David hoort nog maar half wat John zegt. Hij huivert opnieuw bij de gedachte dat hij vanmiddag in de ploeg van De Geus moet werken.

‘Ach ja, dat snap ik, je hebt natuurlijk geen idee. Nou ja, tot morgen dan maar. Dag David.’

‘Dag meester John.’

Op het moment dat hij naar buiten loopt, hoort hij achter zich voetstappen. Hij draait zich haastig om, zodat hij niet met zijn rug naar een van de bewoners van het huis staat. Mevrouw Van Straten, de moeder van meester John, stapt de hal in. David

maakt een lichte buiging en loopt achteruit naar de deur. 'Dag John', begroet mevrouw Van Straten haar zoon. Ze kust hem op de wang. Dan draait ze zich naar David. 'Dag David', knikt ze vriendelijk.

Nu durft David te spreken. 'Dag mevrouw Van Straten.'

'Hier', zegt mevrouw Van Straten, terwijl ze haar hand naar hem uitsteekt. 'Voor jou.'

David pakt een stuk knapperig vers brood van haar aan en maakt opnieuw een buiging. 'U bent erg goed, mevrouw Van Straten', zegt hij. 'Dank u wel.'

Ze knikt en richt zich weer tot meester John.

David loopt naar buiten, de plantage in.

Hoofdstuk 1

De harde stem van De Geus is halverwege de plantage al hoorbaar. David gaat op het geluid af. Niet veel later komt hij op een halfopen plek aan de rand van de plantage. Daar ziet hij hoe vijf slaven op een boom staan in te hakken. Zijn vader is een van hen. Er kruipt een knagend gevoel in Davids maag omhoog, alsof het hem belemmert om vrijuit te ademen. Hij haalt zo diep mogelijk adem, maar het geeft geen lucht. Zijn vader in de ploeg van De Geus ...

De opzichter staat een meter of tien bij de werkende slaven vandaan. De zweep in de hand, een boze blik in zijn ogen. Als De Geus David ziet aankomen, wijst hij direct met zijn zweep naar hem. 'David! Neem de bijl over van die luie Johannes daar! Die ouwe zak slaat nog geen deuk in een jonge kaas. Hup! Schiet op. Die boom moet nog voor de zon op namiddag staat omliggen!'

'Ja, meester De Geus', zegt David.

Hij loopt naar de oudere man toe, die met ritmische slagen zijn bijl in het hout slaat. De stam is al bijna doormidden. Twee slaven staan aan de ene kant te hakken, twee slaven aan de andere kant. Om beurten rust een van de vijf uit. De inkeping in het hout is al heel diep. Alleen het middengedeelte van de boom moet nog.

Als hij aan komt lopen, richt Johannes zich op. David ziet de lange bloedende striemen op zijn rug en beseft dat De Geus zijn zweep al heeft gebruikt. Hij pakt de bijl over van Johannes. Johannes doet een paar moeizame stappen achteruit. David wacht even tot de man uit de slagruimte van zijn bijl is.

Naast hem hakt zijn vader met krachtige, harde slagen in de inkeping. Zijn vader is een van de beste houthakkers van alle slaven. En David heeft van hem geleerd hoe je ervoor zorgt dat je het lang vol kunt houden. 'Laat de bijl het werk doen', zegt zijn vader altijd. 'Pak de steel helemaal achteraan vast en laat de bijl zwiepen zoals je een touwtje laat zwiepen.' Niet: 'Zoals een zweep zwiept', hoewel dat een beter voorbeeld zou zijn geweest. Hij hoort hoe zijn vader tussen de slagen door zegt: 'Bij vijf inhaken, David.' Dan telt vader hardop: 'Een ... twee ... drie ...'

Bij het horen van 'drie' grijpt David de bijl goed vast – niet te hard knijpen, dat kost alleen maar kracht – en bij 'vier' zwaait hij de bijl langzaam naar achteren. Bij 'vijf' zwiept hij de bijl naar voren voor zijn eerste slag. Precies onder de slag die zijn vader net heeft gegeven. Een dikke schilfer hout springt uit de spleet. Zo hakken ze samen verder. Om de beurt komt hun bijl hard in het hout terecht. 'Goed zo, boy', hijgt vader tussen twee slagen door.

Een kort bevel van De Geus. David maakt zijn slag af en doet dan een stap terug. Hij beseft dat ze dicht bij het punt gekomen zijn dat de boom om gaat vallen. Hij kijkt naar zijn vader, maar die heeft geen aandacht voor hem. Vader loopt keurend om de boom heen. Hij fronst.

De Geus komt dichterbij. 'Drie man aan het touw!' roept hij. 'En de anderen aan deze kant hakken!'

David ziet hoe vader aarzelt. 'Meester De Geus', zegt hij dan, 'ik ben bang dat de boom de verkeerde kant op gaat vallen. Hij haakt met die grote tak daar achter die boom, en dan draait ...' Een fel kletsend geluid. De zweep krult zich om de enkel van vader. 'Jij moet niet denken, zwarte aap! Jij moet luisteren en hakken. En aan het touw trekken als ik het zeg!'

Bloed drupt uit de vuurrode striem rond vaders enkel. David bijt hard zijn tanden op elkaar. Hij durft niet naar De Geus te

kijken, want dan zal hij zeker ook een zweepslag krijgen. Hij kijkt naar zijn eigen hand, die de bijl omklemmt. Zijn knokkels tekenen zich licht af op zijn hand. De spieren in zijn onderarm liggen als gespannen touwen onder zijn huid. Als hij ernaar kijkt, worden ze nog strakker getrokken. Hij haalt diep adem. Vader zwijgt en pakt het touw dat boven in de boom is vastgemaakt. 'Drie man hakken die kant verder uit!' roept De Geus. 'En drie trekken aan het touw!'

Vader, Johannes en een wat oudere slaaf die Tom heet, gaan aan het touw hangen.

David en de twee andere slaven, Doby en Tobias, gaan klaarstaan om weer te gaan hakken.

'Meester', klinkt dan opnieuw de stem van vader. 'Vergeef me, maar u staat daar erg gevaarlijk.'

De zweep mist hem op een haar na. 'Bek dicht, zwarte hond! Leer jij mij waar ik moet staan? Jij hoeft mij niet te waarschuwen. Trekken. En hakken!'

David is de derde in de rij. Doby geeft de eerste slag, direct gevolgd door Tobias, die zwaar hijgt van de inspanning. David past zijn ritme aan de anderen aan. Ritmisch slaan de bijlen in het hout. 'Tsjak ... tsjak ... tsjak ...'

Ergens binnen in de boom klinkt een knappend geluid. En dan, langzaam, heel langzaam, komt er beweging in de dikke stam. Eerst helt hij over naar de kant waar de touwtrekkers staan, dan klinkt er boven hun hoofd een dreun en een krakend geluid. David en de anderen springen achteruit, weg van de kantelende stam. Ze zien hoe boven hun hoofd twee zware zijtakken verstrikt zitten in twee bomen die links en rechts staan. De bomen buigen eerst door van het gewicht van de stam, maar dan veren ze terug. De stam van de boom kantelt daardoor terug, en begint dan, langzaam maar zeker, de andere kant op te vallen. David rent weg naar de zijkant. Achter zich hoort hij het splinterende gekraak van de omvallende boom, die in

zijn val takken van andere bomen meeneemt alsof het luciferhoutjes zijn. Hij kijkt over zijn schouder en blijft dan staan. De Geus staat nog op dezelfde plek als waar hij net stond, omhoog te kijken naar de boom die nu zijn kant op valt. In een flits ziet David het ongeloof op zijn gezicht.

‘Meester!’ hoort hij de anderen roepen. Maar het is te laat. De boom raakt de grond met een donderend geluid als van een zware onweersbui. De grond trilt en een regen van houtsplinters en bladeren daalt op hen neer. De Geus! Waar is hij?

David voelt een golf van misselijkheid opkomen. Een van de zware zijtakken van de boom heeft De Geus vol getroffen. Onder de dikke tak uit ziet hij de arm van De Geus uitkomen, diep in de bodem gedrukt door het gewicht van de boom. De hand, aan het einde van de arm, is tot een vuist gebald. Hij heeft tot het laatst de zweep vastgehouden.

De geschiedenis komt tot leven!

Lees alle delen van de serie over
de geschiedenis van Nederland.

19^e eeuw

